

روزانه ها ...

خانه قلم ها پیوندها

آراد (م.) ایل بیگی گاه روزانه های دیروز ... و امروز

آوردن این مطالب، نه به معنای نائیدست ونه به تبلیغ؛ تنها برای خواندنست و ...

512

جهانگیر قائمقامی: چطور شد سواره قزاق بوجود آمد؟

(چاپ کتاب نامرغوب است و کلیشه ها نامرغوبتر! تا توانستم، تمیز کردم)

فهرست منابع چاپ شده

چاپ اولی

تجدید طبع منوط با اجازه مؤلفانست

مقدمه

فصل نخست - نخستین سپاه منظم ایران بطرز نظام اروپایی :

۱ - قزل باش :

۲ - هیأت برادران شرفی :

۳ - تشکیلات تشون ایران بعد از آمدن هیأت شرفی :

۴ - از منوبه تا قاجاریه :

فصل دوم - افسران فقکاری در سپاه ایران :

فصل سوم - هیأت مستشاران فرانسوی :

۱ - سپاه ایران در آغاز کار قاجاریه :

۲ - ایران و رقابت دول اروپایی :

۳ - معاهده فین کن اشناین :

۴ - هیأت مقاومت سر تیب گاردان :

۵ - معاهده تیلست :

۶ - تحریکات انگلیسی ها :

فصل چهارم - افسران انگلیسی :

۱ - عهد نعمة موقتی :

۲ - معاهده سال ۱۲۲۷ قمری (۱۸۱۲ میلادی) :

۳ - ائتلاف انگلیسی و روس :

۴ - معاهده سال ۱۲۲۹ ایران و انگلیس :

فصل پنجم - از افغانستان تا ترکمانچای :

۱ - استخدام افسران فرانسوی :

۲ - نظام ایران بعد از رفتن افسران انگلیسی :

۳ - جنگ دوم ایران و روس و افسران انگلیسی :

فصل ششم - نظام ایران در زمان محمد شاه :

۱ - انگلیسی ها باز می آیند :

۲ - نخستین قرارداد روس و انگلیس واجح با استقلال ایران :

مرکز انتشار :
کتابخانه ملی اکبر علمی و شرکاء
تهران

چاپخانه شرکت مطبوعات
خرداد ۱۳۲۹

صفحه

۱۱۷ - مسأله استخدام استرکس :

۱۲۲ - تکلیف ژاندارمری خزانه معلوم میشود :

۱۲۳ - عاقبت ژاندارمری خزانه :

۱ - پروژۀ ژاندارمری خزانه :

فصل چهاردهم - ژاندارمری دولتی :

۱ - پروژه های نظامی انگلستان :

۲ - پاک سته دیگر :

۳ - التیاتوم انگلیسی ها :

۴ - تصویب لایحه ژاندارمری :

۵ - مسأله استقرار :

۶ - مخالفت روسها با تشکیل ژاندارمری :

۷ - بالاخره ژاندارمری تشکیل شد :

۸ - يك فقره فرض دیگر :

۹ - روسها میخواهند سازمان ژاندارمری کوچک خود :

۱۰ - بودجه ژاندارمری :

۱۱ - انگلیسی ها و ژاندارمری :

۱۲ - انگلیسی ها برای افسران سوئدی کارشکنی میکنند :

۱۳ - سوئدبها خود را از انگلیسی ها کنار میکشند :

۱۴ - « آقايان جناب » :

۱۵ - افسران سوئدی از ایران میروند :

۱۶ - توقیف جنرال تولسول شیراز :

۱۷ - مهاجرت :

۱۸ - ژاندارمری بعد از سال ۱۲۳۴ قمری :

۱۹ - افسران سوئدی :

فصل پانزدهم - بریگاد مرکزی :

فصل شانزدهم - تشون متحدالشکل :

۱ - پیدایش فکر تشون متعهدالشکل :

۲ - قرارداد ۱۶۶۹ :

۳ - ماده نظامی قرار داد ۱۶۶۹ :

۴ - انگلیسی ها میخواهند « بزرگ » بگیرند :

۵ - اخراج افسران روسی ترافخانه :

۶ - قدم سوم :

صفحه

۳ - قائم مقام و افسران انگلیسی :

۴ - روسها و نظام ایران :

۵ - مستشاران انگلیسی از ایران میروند :

۶ - یکبار دیگر دولت ایران ازفرانسه مستشار نظامی استخدام میکند :

۷ - تحریکات دو دولت روس و انگلیس برضد مستشاران فرانسوی :

۸ - حاجی میرزا آقاسی و اصلاحات نظامی او :

فصل هفتم - دارالفنون طهران و امیر کبیر :

۱ - تغییرات در نظام ایران :

۲ - دارالفنون تهران :

۳ - شاه نسبت بهدارالفنون بدبین میشود :

فصل هشتم - انگلستان از فرستادن افسر بایران خودداری میکند :

فصل نهم - تشون نمونه اطریشی :

۱ - سفر دوم ناصرالدین شاه بهترکستان :

۲ - سبب تشکیل تشون نمونه اطریشی :

۳ - دومین هیأت مستشاران اطریشی :

۴ - هیأت سوم مستشاران اطریشی :

۵ - سازمان تشون نمونه اطریشی :

۶ - انحلال تشون نمونه اطریشی :

فصل دهم - آذما بها هم در تشون ایران راه مییابند :

فصل یازدهم - افسران خارجی مقیم ایران در سال ۱۳۰۹ - قمری :

فصل دوازدهم - لشکر قزاق :

۱ - چطور شد سواره قزاق بوجود آمد :

۲ - علل توسعه تشکیلات قزاق - تشکیل آنتبار توپخانه :

۳ - تشکیل گروهان مسلسل و آنتبار دوم توپخانه :

۴ - فوج قزاق تبریز :

۵ - ترافخانه استرآباد :

۶ - بریگاد قزاق دوبریون میشود :

۷ - بودجه سازمان قزاق :

۸ - فکر التاء امتیاز بریگاد قزاق :

۹ - کودتا دو ترافخانه :

۱۰ - لشکر قزاق زیر نظر انگلیسی ها :

فصل سیزدهم - ژاندارمری خزانه :

۱ - شوستر و اقدامات اصلاحی او :

فهرست گزاورها

صفحه	
۶	وابرت شرلی در لپاس قزلباش
۹	سر آنتولی شرلی
۱۰	شاه عباس کبیر (کار یکی از نشان خرنکی)
۲۰	هیأت نمایندگان فرانسه
۲۴	سربازان ایرانی دو زمان تحصیلشاه
۳۱	سرتب گزارهان در حضور تحصیلشاه
۳۴	سرجان ملکم
۳۶	تحصیلشاه
۴۸	یک افسر و یک سرباز ایرانی
۴۹	شاهزاده عباس میرزا و اسپهبد
۵۵	میرزا ابوالقاسم قائم مقام صدر اعظم محمد شاه
۶۶	حاجی میرزا آقاسی صدر اعظم محمد شاه
۷۰	میرزا تقیخان امیر کبیر
۷۷	پرومکی لهستانی آجدان وزارت جنگ
۸۴	ناصرالدین شاه
۹۵	کلنل کاساکوفسکی
۹۷	کلنل چرنوزوبوف
۹۹	محمد علیشاه
۱۰۰	کلنل لیانوف
۱۰۱	احمد شاه وعده ای از انصران قزاقخانه
۱۰۳	سان قزاقخانه دو میدان مشق
۱۰۴	سپهسالار و ژنرال بارانوف و سفیر روسیه دو طهران
۱۰۵	محمد مولینخان سپهسالار تنکابنی
۱۰۸	حشمت الدوله وزیر جنگ و سه نفر از مأمورین روسی
۱۱۰	انصران روسی قزاقخانه و رضا خان سرهنگ
۱۱۳	سردار ستار ولسکی وعده ای از انصران قزاقخانه
۱۱۹	مورگان شوستر امریکایی
۱۳۶	یک افسر جزء ژاندارمری (نمونه لباس)

صفحه	
۱۷۸	۷ - انگلیسی ها ورق را برمیگردانند :
۱۷۹	۸ - وضع نظام ایران مقاون با واقع گودتا :
۱۸۰	۹ - کودتای سوم اسفند :
۱۸۱	۱۰ - برینگاد مرکزی جزء دیوبندیون قزاق میشود :
c	۱۱ - یک ایپام تاریخی :
۱۸۴	۱۲ - سردار سپه وزیر جنگ میشود :
۱۸۵	۱۳ - ژاندارمری هم تابع وزارت جنگ میشود :
۱۸۶	۱۴ - سردار سپه برای مقصود خود ۵۰۰۰ :
۱۸۸	۱۵ - یک رنگ دیگر :
c	۱۶ - پلیس جنوب منحل میشود :
۱۹۰	۱۷ - فرستادن محصل باروبا :
۱۹۱	۱۸ - ژاندارمری هم در قزاقخانه تحلیل رفت :
۱۹۲	۱۹ - نطق سردار سپه وزیر جنگ :
۱۹۵	فصل هفدهم - نیروی دریایی ایران :
۱۹۷	نیروی بحری نادرشاه :
۱۹۸	انگلیسیها با تشکیل نیروی دریایی در خلیج فارس موافقت میکنند :
۱۹۸	سلب حاکمیت ایران در دریای خزر :
۱۹۹	ناصرالدین شاه نیروی بحری تشکیل میدهد :
۲۰۰	نیروی دریایی ایران تشکیل میشود :
۲۰۴	مهم کتاب - نیروهای نظامی که اینجا تیمان بهیل خود در ایران بوجود آورده اند : یاد داشت
۲۰۵	۱ - یک نیروی مجرمانه - انشاء مجرمانه انگلیسی ها :
۲۰۷	۲ - پلیس جنوب - از ایجاد تا انحلال آن
۲۳۰	۳ - پلیس غرب :
۲۳۳	۴ - یک نیروی چریک
۲۳۵	۵ - یک فوج نظامی دیگر که بنیان نگرفت :
۲۳۸	۱ - عهد نامه سال ۱۲۲۷ ایران و انگلیس :
۲۴۲	۲ - قرارداد استخدام انصران روسی برینگاد قزاق
۲۴۵	نهرست مآخذ و منابع تألیف کتاب :

فصل دوازدهم

لشکر قزاق

۱ - چطور شد سواره قزاق بوجود آمد :

یغایش سواره قزاق چنانکه گفته شد نتیجه سفر دوم ناصرالدین شاه بفرنگستان میباشد ولی نباید از نظر دور داشت که بوجود آمدن اینقست قشون که رفته رفته تا یک لشکر توسعه یافتنیکی از توفیقهای بزرگ سیاسی است که در مسیحه رقابت با انگلیسیها در ایران نصیب روسها شده است، چه بازمیان رفتن ناپلئون که از نفوذ فرانسه در ایران کاسته شده دومین رقابت ایران روسها و انگلیسیها تنها مانده است .

شمت رقابتی این دو امپراطوری از همین ایام است و تاریخ سیاسی ایران را شرح این رقابتها تشکیل میدهد و همین رقابتی سیاسی است که دو عینت اینکه لطیفات و سخاوتیهای بسیار بمصالح و منافع کشور ما وارد ساخته استقلال و تمامیت ارضی آنرا هم محفوظ داشت است .

نویسنده گان و مورخان که این موضوع را نوشته اند در شرح علت پیدایش این قشون مینویسند ناصرالدین شاهرا چون از وضع سواره قزاق خوش آمد از امپراطوری روسیه برای فرستادن چند تن از انصران قزاق خواهش کرد تا بروی شیبه سواره قزاق در ایران تشکیل دهد (۱) لیکن در سفرنامه این سفر ناصرالدین شاه به پروسه از این موضوع ذکری نیست فقط کاراوا می بینیم که شاه از سواره قزاق اسم برده لپاس و وضع نظام آنها را تعریف کرده است و از آن معلوم میشود که از مشاهده آنها چه اندازه حس تأیلات شاه ایران برانگیخته و دل زود بسته او چه شده است که بر اثر آن از امپراطور روسیه خواهش کرده است همه بی را برای تشکیل چنین قشون دلفریسی (۲) بایران بفرستد .

شاید هم این فکر زاینده مغز خود ناصرالدین شاه نبوده و بطور غیر مستقیم بار

فصل یازدهم

انصران خارجی مقیم ایران در سال ۱۳۰۹-۱۳۱۰ (۱۸۹۳)

از مطالب فصول گذشته این کتاب چنین استنباط میکنم که هر روز بقصدی میاستوری با هر حسب تأیلات شخص شاه و درباریان با صرف مبالغی گزاف و مساحی بسیار که بیوجه نامنظم آنروزی کشور تعمیل میشد همه ای از انصران خارجی بکشور ما آمده اند تا بقرول آورنده گان آنها نظم و نسقی در نظام و قشون ایران بدهند و سیه ایران را بطرز نظام جدید اروپا تشکیل و تربیت نمایند و عاقبت از همه این آمده و رفت ها هم نتیجه ای بدست نیامد زیرا هر یک از دول که انصران آن بایران میآمدند نظریاتی خاص در پاره ایران داشته است و مسام و زحمات آنها در نظم و تربیت قوای ایران از راه دلروزی نبوده است چنانکه گفت دوسری سفیر فرانسه در مورد دولتین روسی و انگلیسی مینویسد :

د ارتش ایران که شاه سعی میکند بواسطه تشکیلات بر طریق نظام اروپا آنرا تنظیم و تسخیر کند هنوز آنطور که منظور نظر است نشده ...

چندین بار دولت ایران بمصلحتان روسی و انگلیسی برای تشکیل دادن فوجهای منظم مراجعه کرده اما چون نام و مصلحتان دودولت در این است که ایران همیشه خنرب و ناتوان باشد . این اقدام تا امروز نتیجه مطلوب را حاصل ننموده که قابل ملاحظه و ادرسی باشد . (۱)

بالاخره کار این نظم و ترتیب دادنها بجایی رسید که در سال ۱۳۰۹ - ۱۳۱۰ قوری (۱۸۹۳) که فرد گرزن بایران آمده است او شش دولت مغتلب اروپایی عده ای افسر و مستشار نظامی در خدمت قشون ایران بوده اند (۲) و در حقیقت باید گفت که طهران یک سرباز خانه بیت المملی و قشون ایران یک سیه بین المملی بوده است که از هر طرز نظامی در آن عده ای دیده میشد .

۱ - سفرنامه گنت دوسری ص ۱۴۹ (فرانسه)

۲ - فرد گرزن دواین بابت نوشته است : « اکنون علاوه بر صاحبین روسی هفت نفر صاحبینصیب اطریخی در ایران میباشد و شش نفر از این صاحبین سرتیب می باشند و یک نفر یاور ، یک نفر موزیکانچی فرانسوی و یک نفر ایتالیایی بر یک نفر بلنارستانی و دو صاحبینصیب پروسی که در عدوس دارالمقنون مشغول تعلیم شاگردان می باشند نیز در ایران موجود است . » (نسخه خطی ترجمه کتاب ارد گرزن)

-۹۴-

قوای نظامی تقاضا بدهد. فرمانده بریگاد در امور مالی کاملاً مستقل و مطلق العنان می باشد. از لحاظ انضباطی اختیارات او قلمرو وسیع است که حتی در ارتداد هم سرشناسی را خود او بدهد

کاسا کوفسکی

و از سرتیپی بیلا را بر سر شاه برساند و اختیار داود تمام مرموسین خود حتی درجات

-۹۷-

و آن دو آتشبار توپخانه هم تشکیل یکه گردان را داد .

۳- تشکیل گروهان مسلسل و آتشبار دوم توپخانه

بعد از این تاریخ تحولات و تغییرات بسیاری در ایران روی داد ولی در بریگاد قزاق تغییری حاصل نشد جز اینکه در سال ۱۳۲۱ (۱۹۰۴) کلنل چراووزوف بجای

کلنل چراووزوف

ژنرال کاسا کوفسکی رئیس بریگاد قزاق گردید .
ناصرالدین شاه بختل رسید (۱۷ ذی قعدة ۱۳۱۳ قمری) مظفرالدین شاه

در جیب کارهای متعلق به خدمت خود با کونیک چار کوفسکی باید دستور العمل وزارت جنگ دولت علیه ایران که خود مشارالیه تابع است سرکته نماید و وزارت مزبور هم متعهد است که مراجع مشارالیه را بپردازد . (۱)

رفته رفته که کار رقابت های انگلیس و روس بالا گرفت امپراطوری روسیه متوجه شد که بریگاد قزاق آنطور که باید و لازمست در اختیار آن دولت نیست زیرا مسلم است حاکم تلوتهای سیاسی همیشه ثابت نمی باشد . اگر امروز آنها بیطرفی هائی حاصل کرده اند و نفوذ و قدرت خود را در دوازده آبران توسعه و بسطی داده اند فرداست که انگلیسی ها موافق خواهند بود و شاید پس فردا هم دولت دیگری پیشی جوید . بنابراین اگر افسران بریگاد که برای تربیت یک قوه منظمه مورد انتظار هائی (۱) به خدمت دوازده آبران مأمورند در تحت نظرو وزارت جنگ باشند نخواهیم بارها زیر نظر انگلیسی ها هم خواهند بود و با این حال نمیتوانند مصالح دولت متبوع خود را آنطور که باید تأمین نمایند . و انتظاراتی را که دولت روسیه در خاک ایران دارد بجای آورند .

باین جهت روسها بنگار افتادند سکه فسل مزبور را تغییر دهند و رئیس بریگاد قزاق در کلیه امور خود تحت امر مستقیم و بلاواسطه شاه باشد و هائیت هم این پیشنهاد در مرحله عمل گذارده شد و سر و کار بریگاد قزاق و افسران آن با شاه افتاد و از تحت امر و نظارت وزارت جنگ خارج شدند ولی نمی دانیم این وضع از چه سال رخ داده است و دو این باره هم در هیچ جا اشاره و تکراری نیست فقط در کتاب « جنبش اجتماعی در اوایل قرن بیستم » شرحی در این زمینه میابیم که آن هم چندان روشن نیست . در این کتاب نوشته شده :

چون قوای بریگاد قزاق بر پایه استصاحب نصیبان قزاق تعلیم یافت و بواسطه استقراری های ۱۸۹۷ و ۱۹۰۱ بیست شاه افتاده بود تقه بر می شدند و رژیم استبدادی ایران را مسافطت میکردند . (۲)

و چنانچه این قول واضحی بدویم تغییر حاصل نمیشد قرار داد بیکی از سال های ۱۸۹۷ و ۱۹۰۱ مربوط میشود و در این ایام ریاست قزاقخانه با کلنل کاسا کوفسکی (۳) بوده . ماموتوف روسی که در سال ۱۹۰۸ بایران آمده است در کتاب خود مینویسد : رئیس بریگاد تحت امر مستقیم و بلاواسطه شاه قرار گرفت ، مشارالیه موافق بود در امور سیاسی با وزیر مختار روس در ایران ، مشورت کرده و ابرت کارهای خود را با کارکنان حرب

۱ - این قرار داد توسط میرزا سعید خان وزیر امور خارجه ایران ، وزیر مختار روس در ۱۱ ماده بتاريخ ۱۲۹۹ مطابق با ماه ایول ۱۸۸۲ در طهران منعقد شد .

۲ - شماره ۱۷۴ روزنامه ایران سال دوم باورقی .

۳ - Kasakovsky - این شخص در ایران بدرجه سرتیپی نائل شد و ساختن مرکزی ستاد ارتش و بنای قدیمی وزارت جنگ که مجاور کاخ وزارت امور خارجه و شهر بانای کل کشور است از مستعدتات این شخص میباشد .

-۹۶-

سرتیپی بیلا را نیز خلع درجه کند . (۱)

گنجائیدن این شروط در قرار داد استخدام افسران روسی که از لحاظ سیاسی بسیار حائز اهمیت است توفیق بزرگی بود که در صحنه سیاست ایران تعصب روسها گردید و انگلیسی ها که اهمیت این شروط و اختیارات را میدانستند بسیار نگران بودند و میخواستند بپرتو باشد بریگاد قزاق را جزو وزارت جنگ دولت مشروطه کنند که خود در مواقع لزوم در آن دستی داشته باشند ، گمشکهای ملبون و مجلسیا یا شاه در این خصوص ، معلول همین نگرانی هاست بطوریکه بعد از کودتای ناتس دسامبر ۱۹۰۷ که محمد علی شاه بر ضد مجلس مشروطیت صورت داد و ملبون بر او خاتم آمده از را بحترم شدن اساس مشروطیت ایران وادار نمودند . ماده سوم پیشنهادات نمایندگان مجلس اول همین مسأله بوده که بریگاد قزاق جزو ابوابیسی وزارت جنگ شود . (۲)

۴- علل بسط و توسعه تشکیلات قزاق ، تشکیل آتشبار توپخانه در بریگاد قزاق :

تشکیلات سواره قزاق در ابتدای تأسیس آن مهارت بود از دو فوج سوار و یکدسته موزیک و مقرور بود این سازمان شامل ۸۵۰ نفر باشد ولی مفهوم کلیه بریگاد (نیل) وسعت بیشتری را بر توسعه سازمان سواره قزاق در بر میداشت چنانکه شش سال بعد یعنی سال ۱۳۰۲ یک فوج دیگر بر سازمان سواره قزاق افزوده شد . از این سال تا سال ۱۳۰۹ دو وضع سازمانی سواره قزاق تغییری نمی بینیم .

در سال ۱۳۰۹ قمری (۱۸۹۲) چون عده ای از افراد بریگاد می اسب بودند . فرمانده بریگاد آنها را در یک واحد متمرکز کرده ، از آنها یک گردان پیاده تشکیل داد ، ولی قطعی بود که بریگاد قزاق با این سازمان بدون داشته اسلحه کانی توپخانه نمیتوانست آنطور که منظور روسها میبود مصالح آنها را تأمین کند .

این است که می بینیم امپراطور روسیه در سال ۱۳۱۰ قمری (۱۸۹۳ مسیحی) هزار قیبه قنک و چهار عراده توپ صحرائی فولادی (ساخت کارخانه آبرخت نمونه سال ۱۸۷۷) برای دولت ایران بنوان هدیه فرستاد و واضح است که نظر دولت روسیه از این حمل فقط بصرف نفیوت بریگاد قزاق بود که میباید حافظ مصالح آن دولت باشد . یا این نحو یک آتشبار توپخانه صحرائی سریع الامتلاک هم بر سازمان بریگاد قزاق اضافه شد . چندی بعد هم یک آتشبار دیگر ولی ناقص بر بریگاد افزوده گردید . بر سازمان آن نیز بدون اینکه بر نفرت بریگاد علاوه شود ، بصورت چهار هنگ در آمد

۱ - کتاب ماموتوف ص ۵۶ .

۲ - رجوع شود بکتاب آبی تلگراف ۹۲ جلد ۱ سال ۱۹۰۶ .

پسرش پادشاه شد و هر زمان سلطنت او، انقلاب مشروطیت ایران وقوع یافت، کشور ایران کشوری مشروطه پارلمانی گردید. طولی نکشید مظفرالدین شاه مہر گذشت (۲۸ ذی قعدة ۱۳۲۴ قمری مطابق با ۸ آذرماه ۱۹۰۲ میلادی) و محمد علی میرزا فرزند ارشد او بیعت سلطنت ایران جلوس نمود (۱۴ ذی قعدة ۱۳۲۴ مطابق با ۲۰ آذرماه ۱۹۰۷) در میان گیرودارها مدت خدمت ۳ ساله کلنل چرنوزوف منقشی و بیای او کلنل لیاخوف (۱) تعیین گردید.

از این زمان است که بریگاد قزاق رفته رفته کسب اهمیت نموده و عامل مؤثری در تحولات سیاسی و حکومتی کشور ایران میشود چه محمد علی میرزا شاهنشاهی و هم بشعریک روسها با مشروطیت و مجلس مخالف و باستکای روسها و همین بریگاد مرکزی بود که تا سال ۱۹۰۸ چهار بار بر ضد مشروطیت و مجلس ایران قیام کرده متوجهی در هر چهار بار میلیون و سیاحت انگلیسی ها که پشتیبان مشروطه خوانان بود، توفیق یافتند.

ما بجزئیات این مخالفت ها و اقدامات محمد علی شاه کاری نداریم زیرا بیشتر اطراف آن موضوع تاریخ مشروطیت ایران است ما فقط بشرح آخرین بار مخالفت و اقدامات محمد علی شاه پنی وقایع ژوئن سال ۱۹۰۸ میپردازیم که آن وقایع در وضع داخلی بریگاد مرکزی تأثیر داشته است.

کودنای ناقص دسامبر ۱۹۰۷ خاتمه یافت و اینکه مجلس و ملیون بر شاه و مرتجعین فائق آمد، هو شامبرامچور قبول تقاضای خود کردند میند شاه فکرا تمام مجلس و بر انداختن مشروطیت را از سر خود بند نکرد و هر آن بشعریک مرکزی روسی خود شایستال و دیگر مرتجعین و بانکاء سیاست روسها بر ضد مصالح مشروطیت و ملیون اقداماتی مینکرد. کار اینست مخالفت با چاقی رسید که ملیون شاه و اطرافیان او را سخت تهدید کردند. و این موضوع سبب شد که شاه بر براندختن مجلس و ملیون معصوم شد بقسمی که در تاریخ ۲۲ مه ۱۹۰۸ (۱۴ خرداد ۱۲۸۷) که برای حفظ جان خود از قصر سلطنتی بیاغ شاه رفته بود اظهار کرد: از این ساعت با تمام قوای خود بر علیه انقلاب وارد مبارزه میشوم (۲) و احتجاجات چون اوضاع بدینجا کشید دیگر بریگاد قزاق که تنها حامی و پشتیبان شاه روسیه دوست و استبداد طلب میبود میباید تقویت میشد (۳) این است که می بینیم چند روز بعد یعنی در ماه ژوئن (نیرماه) بفرمانده بریگاد قزاق اجازه داده شد گردان توپخانه

Liakhoff - ۱

- ۲ - ص ۲۹ کتاب ماموتوف.
۳ - روسها در این ایام دو ایران طرفدار سلطنت مستبده بوده از آن حمایت میکردند و بیکنس انگلیسیها که تنعم مشروطیت را قبل از آنکه زمین آن مستبده شده باشد پاشیده بودند از ملیون مشروطه طلبان طرفداری مینمودند.

محمد علی شاه

چند روز پس از این نوسه سازمان که در بریگاد قزاق روی داده، انقلاب ۱۰ ژوئن در طهران بیش آمد ولی قبل از آنکه بتواند قوامی بگیرد مجلس بفرمان انصران بریگاد قزاق تبویب شده شد و با تریها و مسلماهای بریگاد مجلس و ملیون متهم و مطلوب شده (۱) حکومت نظامی برقرار و کلنل لیاخوف فرمانده بریگاد حاکم نظامی طهران شد. باین ترتیب شاه مستبد بانکاه روسها بر ملیون که بوسیله سیاست انگلیسیها تقویت میشدند فائق آمد و با بیادرت دیگر باید گفت که امپراطوری انگلستان در صحنه سیاست و قاضی متلوب گردید.

این شجاعت و فداکاری های بریگاد قزاق و انصران روسی آن که موفق شدند با تصرف بیتن مجلس ملی ایران خدمت شاه سبب میکنند در قبال آن مصالح این بطوری روسیه و سایرین محفوظ نمایند سبب شد که بریگاد قزاق و انصران روسی آن مورد توجه و مراسم شاه واقع شوند و همین لحاظ هم بود که لیاخوف دو ماه اوت ۱۹۰۸ (۱۳۲۶ قمری) موفق

احمد شاه دولای ژنرال قزاق لیاخوف و هدای از انصران قزاقخانه

شد از شاه اجازه بگیرد ۲۵۰ نفر بر افراد قزاق بیاورد و بودجه آنها تصویب گردید و با افزوده شدن این سازمان بکنفر انصرودنفر گروهان دیگر نیز از روسیه استخدام شدند اما این معلومیت چندان طولی نکشید زیرا اسلحه ۲۷ جلدی الاخره ۱۳۲۷ قمری (مطابق با ۱۶ ژوئن ۱۹۰۹) محمد علی شاه از سلطنت خلع گردید و ملیون و سیاست بیگانه، احمد میرزا پسرنا بالغ او را پادشاهی انتخاب و شاهزاده هضد الملک و انایبر السلطنه او تعیین کردند.

سرع الاحلاق خود را تشکیل نماید (۱) بدین نحو دو عراد توپ شیندر بگردان توپخانه بریگاد اضافه شد و دو آتشبار کامل

مستقل لیاخوف

تشکیل یافت. متعاقب این امر یک گروهان مسلسل سنگین هم از نوع مسلسل ماگدیم تشکیل گردید.

۱- ص ۵۲ کتاب ماموتوف. ماموتوف که خود در این باره قلم در طهران بوده است چنین میگوید: «لین ایام از این پیش آمد استفاده کرده چند مرتبه همراه معلم توپخانه قزاقخانه و سلطان توپخانه گاو دسوار پرنیوسف بقورخانه رفتم».

۱ - ماموتوف که خود ناظر وقایع ۱۰ ژوئن بوده است وضع آنروز را انقلاب و تبویب پنهان شدن مجلس و امیر (در کتاب خود شرح داده است از ص ۸۰ تا ۹۳)

از این تاریخ تا سال ۱۳۳۰ (۱۹۱۲) در بریگاد قزاق تغییر محسوس و مهمی داده نشد ۴ - قوچ قزاق بریز :

مقدار سال ۱۳۳۰ (۱۹۱۲) اوضاع اروپا رفته رفته کسب و خاست کرده و آشت شده بود . دولت بزرگ که وقوع جنگی عظیم را حتی میدیدند ، خود را برای آن حاضر میشدند و از آنجا جمله دولت تراری روسیه بود که در اواخر سال ۱۳۳۰ یعنی یکسال و نیم قبل از آغاز جنگ بفرمانده در ایران بگنجه انگلیسی داشته باشد که در عین حال پتراند مبداء عملیات اجتنابی آنها را قرار گیرد و عملی که درای چنین موقعی موفع نظامی باشد تیریز بود .

با اینطور کلنگل پرتس و اونوسکی که از سال ۱۳۲۸ (۱۹۱۰) بیای کلنگل یا خورف با ایران آمده بود در اواسط سال ۱۳۳۰ از دولت ایران اجازه گرفت که در بریگاد او تا ۴۵۰۰ نفر توسعه دهد و چون این توسعه سازمان را در نظر گرفتن اینکه مفهوم بریگاد ۴۵۰۰ نفر را هم شامل میباشد ، با اصل اشیا بریگاد قزاق منافی نبودند .

با آن موافقت کرد و کلنگل و اونوسکی با تحصیل این اجازه مقدمات تشکیل یک قزاقخانه را در تبریز فراهم ساخت و قزاقخانه تبریز را در اواخر همان سال تأسیس نمود .

از سال ۱۳۲۹ سازمان قزاق ایران در این سال یک دلیل دیگر هم داشت و آن این بود که بنا به تقاضای مصالح انگلیسی ها در ایران بوجود آمده بود و روسها نیز خواستند خود را در جاده رقابت حتی یک قدم هم از انگلیسیها عقبتر بینند .

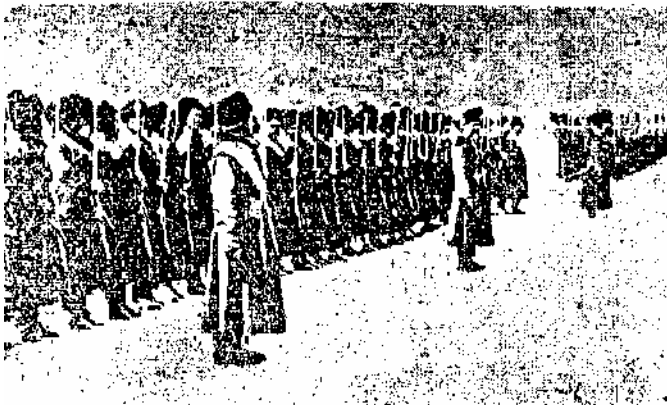
هد قزاقخانه اشتر آباد :

در خلال این مدت یعنی از سال ۱۳۲۷ (۱۹۰۹) بیده که محمد علی شاه از سلطنت خلع شد شاهزاده سالار الدوله بصریک روسها و باغیال سلطنت اشتر آبادی در نواحی مغرب ایران بر پا کرد و همچنین بار با قزاقی درونی زد و خورد های نمود و در هر بار مغلوب شد تا اینکه در حدود سال ۱۳۳۰ (۱۹۱۲) امپراطوری روسیه که از قیامهای متواتر سالار الدوله در ولایات غربی ایران نتیجه نگرفته بود بفرک افساد این آشوبها و اغتشاشات را در اشتر آباد (گرگان امروزی) تجدید کند ، اینست که می بینیم کلنگل و اونوسکی در ماه سپتامبر ۱۹۱۲ (۱۳۳۱) در حدود برمی آید . ۴۳۰۰ قزاق بر عهد قزاقهای یادگان گرگان بفرمانده متوجه نژوم پشتیبانی از شورشیان آنگلیسی ها و روسها نمایند . انتخاب شاهزاده سالار الدوله بفرمانده شمال در سال ۱۹۱۳ (۱۳۳۱) و بعد هم قیام او و حواریات قزاقهای یادگان گرگان از وی بخواهی این نظر و سیاست را روشن و نایب میکند و نظر به همین خدمات شایسته کلنگل و اونوسکی در این سال بدرجه سررتیپ ارتقاء یافت .

۶ - بریگاد قزاق ۵ دیویز یون میشود . جنگ بین المللی شروع شد (۱۴ اوت ۱۹۱۴ مطابق ۹ رمضان ۱۳۳۲ قمری)

۱ - رجوع شود بغسل ژاندارمری ملی .

والحاج عشائی و بلغارستان با آلمانها و بیشتر قزاقهای روز افزون ایشان در صحنه های جنگ مصالح متعین را سخت تهدید میدود ؛ بخصوص که مصادف با همین احوال تبلیغات آلمانها و عثمانیها در ایران بقدری مؤثر افتاده بود که متعین امید داشتند بتوانند بزودی ایرانیان را بر ضد متعین وارد جنگ کنند . چنانکه بعضی از طوایف ایران هم با ایشان گروهی بودند . متعین برای جلوگیری از پیشرفتها و سیاست متعین ، خود را از جلب ایطالیان با جتماع خویش و از طرفی تقویت روسها برای تشکیل جبهه ای در مغرب ایران بمنظور دفع عثمانیها با کزیر میدیدند . با این ملاحظات در نظر گرفتند ؛ باینکه از مواجعت که ممکنست ، آنان را دلگرم و وادار بقادریهای بزرگ نمایند .

سازمان قزاقخانه در میدان مشق

این است که معاهداتی مبرمانه و سری در اوایل سال ۱۹۱۵ با آنان منعقد کردند و بموجب آن امتیازاتی برای آنها اهل شده . مادر اینجا بجزئیات این معاهدات کاری نداریم فقط یکی از آنها که میان متعین بالاخص انگلیسیها با دولت روسیه تزاری منعقد شده و قسمتی از آن مربوط با ایران است مورد بحث ما میباشد .

بجوب این معاهده اولاً مناطق نفوذ دولتین روس و انگلیس در ایران که بر حسب قرار داد سال ۱۹۰۲ دو تین بوجود آمده بود تصدیق گردید . ثانیاً منطقه بیضرف از میان برداشته شد و آنرا نیز دولتین میان خود تقسیم کردند . ثالثاً دولتین روس و انگلیس حق یافتند در مناطق خود دولتین ۱۱ هزار نفری برای حفظ مصالح خویش تشکیل دهند و بموجب همین ماده سوم بود که روسیه حق یافت در منطقه خویش یک

۱۹۱۶ معارج بریگاد قزاق و روسها از خزانه دولتی خود برداشتند .

تفصیل رعایت این بدگمانی را در قسمت ژاندارمری خواهیم دید و در اینجا مختصراً باید بدانیم که میبای شاه نسبت بزاندازمری سبب توجه او بریگاد قزاق شد و کایتیه

معدولی خان سیهالار و تنگش

سیهالار (سیهالار اعظم) هم با تکیه همین حسن نظر شاه با تقاضای سفارتین روس و انگلیس مبنی بر تشکیل دولتین ۱۱ هزار نفری که بموجب معاهده سری سال قبل با خود قرار گذاشته بودند موافقت کرد (ماه اوت ۱۹۱۶ مطابق با شوال ۱۳۳۴) منتهی برای اینکه در مقابل وظائف دولتی و مالی خود مسئول نباشد ضمن اینکه در آن فیه عسکره بود و واسطه فرس ماژور ایشاه می کم قطبیت آنرا هم و کول بتعویب مجلس نمود و چند روز بعد کاپنه اش سلفاط شد (۱۲ شوال مطابق با ۱۲ اوت) کایتیه بده که بریاست

دیویز یون قزاق ایرانی موسوم بقزاق تشکیل داده فرماندهی و ریاست آنرا با یوزجه حاج آق مستقیماً در دست خود گرفته و بنام قیومیت دولت ایران قزاقی مزبور را هر طوطو معتنی دانده اعمال نماید و هر قدر مصارفی که در عملیات قزاق منسایب جره تروض سابق و لاحق بای دولت ایران محسوب نماید همچنین در قسمت شمالی منطقه بیطرف از کرمانشاهان تا برورد و کاشان الی تربت حیدریه و طبرستان و قسمتی از قانات الی جام و باغرز و خاق قزاق خود را جلو آورده توسعه دهد . (۱)

با این نعر پیشنهاد سرهنگ او شاکف که از سال ۱۹۱۳ مؤثراً فرماندهی بریگاد مرکزی مأمور شده بود مبنی بر اینکه هنگامی هفتصد نفری از قزاق در دست کرمانشاهان و مشهد تشکیل گردد ولی دولت ایران با آن موافقت نکرده بود ، تأیید میشد و رفته رفته جامعه عمل بغور بیوشید .

سیهالار و ژنرال باراتوف و سفیر روسیه در طهران

در اجرای معاهده بین عهدنامه بود که روسها یک سیاه فرماندهی ژنرال باراتوف (۲) در ماه اکتبر ۱۹۱۵ با ایران وارد کرده و این همان سیاهی است که مدتها در خاک ایران با عثمانیها و ایرانیان نبردهایی خونین کرده (۳) و بیشتر قزاقهای آن موجب هرج و مرج اوضاع ایران و مهاجرت عمده ای از آزاد بخوانان افغان شده شد و عاقبت منجر بیدگمانی احمد شاه نسبت بزاندازمری دولتی گردید و نیز در خلال همین احوال یعنی از اوایل ژانویه

۱ - م ۲۰۸ کتاب زندگانی احمد شاه ۲ - General Baratoff ۳ - شرح ایست جنگها را باید در تاریخ نظامی ایران خواند .

قرار دادهای سنگین و کمر شکن بوده و مصالح امپراطوری روسیه بوده است که دامن این قزاق قریب را ایجاد نمیشود نه باقبال بیرونی همایونی روسی اولیای دولت متکی بتفضلات خداوندی .

این قرضه مبلغ بیست و دو میلیون و نیم منات طلا تقریباً برابر با یکصد و بیست میلیون ریال با رنج ۵٪ در تاریخ ۱۳۱۷ (۱۹۰۰) بدین ۷۵ ساله انجام گرفت و وثیقه آن عواید گمرکات ایران بشماره گمرکات فارس و باند جنوب بوده است و بموجب این قرار داد ۶ - دولت ایران حق نداشت مانع از این قرض مباحی مقروض است بدون موافقت امپراطوری روس قرض خارجی نماید ، ۷ - کلیه عواید وثیقه این قرض میباید تحویل بانک استقراری میشد و بانک بعد از برداشتن قسط استیلاگی خود بقیه را پس از ششماه بدولت ایران میدادند ، ۸ -

قرار داد قرضه مزبور علاوه بر وثیقه بسیاری که برای دولت امپراطوری روسیه در برداشت مفید این قرضه هم بود که محل اعتباری نیز برای بودجه و مخارج بریکاد قزاق ثابت و مشخص نمود باین معنی که قرار شد بودجه بریکاد از عواید گمرکات شمال که وثیقه قرضه مزبور بوده برداشت شود .

از این تاریخ بیست و یک بریکاد قزاق نیز لحاظ مالی دچار زحمت و نگرانی شد و حتی در بحرانی ترین مواقع مالی کشور که در خزانه دیناری هم وجود نداشته بریکاد قزاق بودجه خود را مرتب دریافت نمیشد ، چنانکه در یک یادداشت صحرائه دولت انگلیس مودخ بتاريخ ۳۱ اکتبر ۱۹۰۵ در این مورد نوشته شده است :

«بریکاد قزاق ملوین با آنکه افزادش ایرانی است و نسبتاً صاحبمنصبان آنهمه روسی هستند و بریکاد نیز بود تنها عمده قشونی است که ذواقی نظم و دیسیپلین است و حقوق خود را مرتب دریافت میدادند.» (۲)

۸- فکر انقضاء امتیاز بریکاد قزاق :

بالاخره سال ۱۳۳۵ قمری (۱۹۱۷) فرا رسید و انقلاب بلشویکی روسیه وقوع یافت ، روسها قوای خود و از ایران بردند ، فقط افسران روسی بریکاد قزاق باقی ماندند و لشکر قزاق در این موقع بفرماندهی سرلشکر بارن مایدل نماینده روسیه تزاری بود که سرنک کلوزه از جانب حکومت موقت روسیه بجای ارماسوف فرماندهی قزاق شد. (۳) حکومت انقلابی روسیه چون روی کار آمد انقضاء کلیه معاهدات و قرار دادها

۷- بودجه سازمان قزاق :

تا اینجا از چگونگی تشکیل بریکاد قزاق و عامل توسعه و وضع سازمانی آن صحبت کردیم اینک لازمست ذکر کنیم هم از بودجه و محل اعتبار آن بشانیم .

مخارج بریکاد قزاق تا زمان قتل ناصر الدین شاه از خزانه دولتی پرداخته میشده مظفرالدین شاه چنانچین بالورانه او که ذاتاً مردی پایش و خوشگذران بود و در دوران ولایتهمی خود اغلب اوقات خرج خانه خود را برحمت تهیه نمیشود پس از جلوس بیعت سلطنت با کمال عجله با مخارج گراف و ولد خرجی های بی ثمر در صد جبرین گذشته بر آمد ، بالنتیجه بزودی خزانه دولت از اول نموشد و شاه برای مخارج خوشگذرانی های خود مجبور باستعراض گردید و درباریان طماع و نفع خواه هم او را بدین کارها تشویق میکردند .

رفته رفته دنباله این نوعاج سال ۱۳۱۷ قمری (۱۹۰۰ مسیحی) کشیده و در این سال وضع مالی دولت ایران بسیار بدشده فقرات ترویس بالا رفت و یکی از اشکالاتی که حاصل گردید عقب افتادن حقوق و جیره افراد تشون بود قسمی که مؤلف منتخب التواریخ مظفری که خود ناظر این اوضاع بوده میگوید : « در هذالسنه بقشون فقط یکماه جیره داده شد ، ۱ - بریکاد قزاق نیز مشمول همین آشننگی وضع مالی گردید و این امر خاطر اولیای دولت روسیه را نگران و مضطرب نمیشود ،

با این وضع بد حالی و تهی بودن خزانه نبودن هیچگونه مر عایدی ، شاه هم بشکر رفتن بارنگستان افشاده بود (۲) و ناگزیر موضوع یک قتره دیگر قرض بیان آمد .

مؤلف منتخب التواریخ مظفری که کتاب خود را در زمان سلطنت مظفرالدین شاه تألیف کرده است در این مورد میگوید : « مسئله استقراری که سالها در میان بود بواسطه شرایط سخت و تکالیف شانه سرمایه داران اروپا صورت نیبگرفت در این موقع تفضلات خداوندی شامل حال گردید باقبال بیروالی همایونی و سنی اولیای دولت استقراری انجام گرفت . (۳)

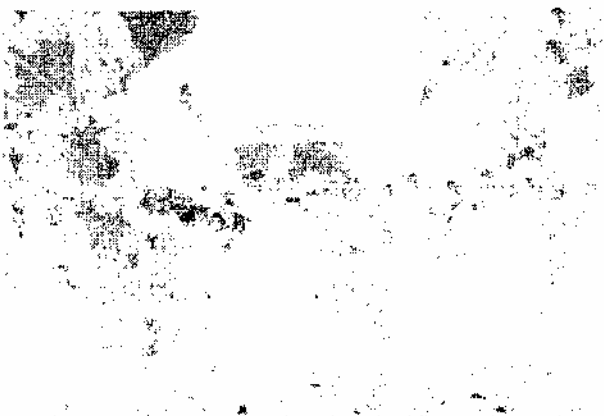
ولی باید گفت قلم مؤلف مزبور هم مانند صداه دیگر مؤلفان دویاری در اینجا طریق تلمق و برده بوشورا پیش گرفته است چه بعدها ثابت شده که قرار داد این قرضه که مؤلف مزبور معتقد است « از نظر انصاف بهتر از این ممکن نیست » یکی از

۲ - سفر اول مظفرالدین شاه بفرنگ : پنج شنبه ۱۲ ذی حجه ۱۳۱۷ حرکت از طهران و یکشنبه ۲ شعبان ۱۳۱۸ باز گشت بطهران .

و سفر دوم مظفرالدین شاه بفرنگ : ۲۹ ذی حجه ۱۳۱۹ حرکت از طهران و ۲۱ رجب ۱۳۲۰ باز گشت بطهران .

و امتیازاتی را که میان روسیه تزاری و دولت های وقت ایران صورت گرفته بود ، اعلام کرد و دولت ایران هم به همین نظر جهانی را برای مذاکرات در این خصوص پیروگرا فرستاد .

یکی از مواد مذاکرات در این جلسات امتیاز سواره قزاق بود که در سال ۱۲۹۶ قمری بشظور تشکیل ۸۵۰ نفره متعنوان « بریکاد » بدینی تیپ اعطا شده بود و درسیها بر سر باستاند اینک بریکاد مفهوم سازمان وسیعتری را دربر دارد سازمان سواره قزاق را توسعه دادند تا آنجا که از سازمانی یک تیم تجاوز کردند و رفته رفته چنانکه

۱ - زوزال بارن مایدل ، ۲ - جنبش الدوله وزیر جنگ ، ۳ - گرانسوک ولادیمیرویچ که در سال ۱۹۱۹ بطهران آمد و از جانب امپراطور روسیه حاصل شد و هدایا بود ، ۴ - استر وزیر مختار روس .

دیدیم در کابینه سیهه اراهمتم موفق شدند موافقت نامه ای نیز مبنی بر تجدید امتیاز برای توسعه سازمان قزاق تا یک لشکر بدست آورده ولی کابینه و ترقی الدوله آن قرار داد را رد کرد و نتیجه رفت .

« هیئت ازمایه مأمور است که ستانفک رننار دیپلوماسی »
« روس را در ایران با اعمال پلیتیک خارجی که رولسیون »
« روسیه اعلام نموده مو پترو گراد معلوم کند ، جنایت »
« قانونی و اخلاقی این دلایل شبهه ندارد و هیئت ازمایه در »
« این قسمت پروگرام خود البته مولفیت حاصل خواهند نمود »
« ولی هیئت ازمایه ایران خیال ندارد قدم از این فراتر گذارد »

« دو کراسی ایران یعنی دوایر پلیتیک و مدیر ایران »
« هیئت ازمایه را مأمور کرده اند که اصلاح کامل بریکاد »
« قزاق را مطالبه نموده و تشون جدیدی در تحت ازمایه »
« صاحب منصبان روسیه که دولت آلمان در ایران منافع »
« پلیتیک و اقتصادی ندارد تشکیل دهند که این تشون فقط »
« دست یابی را داشته و تکلیف استقراری امنیت باشد ، در »
« حقیقت این نمایان آلمان است : زیرا که تا ما از خدمات »
« صاحب منصبان روسیه زاننداری ایران در موضوع تهیه »
« یک فرونت جنگ جدیدی از برای ما خبر داریم و از این »
« نمایان هم ما نمی توانیم بواسطه جریان جدید پلیتیک خارجی »
« هما و مخصوصاً آلمانی بودن دولت روسیونی ما ، جاو گیری »
« کنیم ولی ما می توانیم و مجبور هستیم که نتایج مهلک در »
« خطرناک این مسئله را رفع یا از انقضای کنیم و نتایج »
« از برای این کار بریکاد قزاق ایران است که باید حفظ منافع »
« مهم ما در ایران باشد و چنانکه مشاهده کردیم اگر این منافع »
« در معارضت زاننداری روسیه و اکتدار شود او تمام مناسبت »
« خود را بر آن مصروف خواهد داشت که ما را بکلی از ایران »
« خارج سازد و هر چه آزادی از برای استعمار اقتصادی و ادغی »
« از ایران بوسیله آلمان تهیه کنند .»

[ترجمه مقاله تکاور به روزنامه نلقاز مندرج در شماره ۱۴۴ روزنامه ایران سال دوم]

این مذاکرات در پیروگر آرد گویا در بادی امر نتیجه مطلوب رسیده بوده است چه می بینیم که نماینده دیپلوماسی آن دولت دو طهران بوزارت امور خارجه ایران اطلاع داده که « هیئت نظامی روس که در قزاقخانه ایران هستند از طرف اولیای روسیه احضار شده اند . (۱) اما نماینده چشم پوشیده و چه وایمی پیش آمده که حکومت روسیه از این خیال منصرف شدند و حاضر بانحلال سازمان قزاق نگه میدهند .

۹- گودنا در قزاقخانه :

حکومت موقتی کرکسی که بعد از برافتادن حکومت تزاری روی کار آمده بود چنانکه دیدیم سرنک کلوزه نامی را از طرف خود بجای بارن مایدل برای فرماندهی بریکاد قزاق بایران فرستاد .

۱ - شماره ۱۶۹ سال دوم روزنامه ایران مودخ بتاريخ ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۳۶ مطابق با فوریه ۱۹۱۸ مطابق با ۱۶ بهمن ۱۲۹۶

-۱۱۰-

از اینموقع افسران روسی برینکاد قزاق بدوخته هوا خواه حکومت نزاری و طرفداران انقلابیون تقسیم شدند و این دسته اخیر تحت هدایت سرهنگ کلوزه بودند. سرایت افکار باشریکی بداخل سازمان قزاق موجب نگرانی انگلیسی ها شد زیرا انگلیسی ها میخواستند جنگ را تا شکست آنان مندرت دهند و چنانچه دامن انقلاب روسیه بپاک ایران هم که اهالی آن از مستقیم ناراضی و مستعد شورش بودند، کشیده میشد قطعاً توسعه افسران باشریک قزاق ترویج میکردید و در این صورت موقع نظامی و سیاسی متفقین را متزلزل مینمود .

این است که انگلیسی ها بفکر افتادند بهر نحو هست خاطر خود را از جانب سازمان قزاق آسوده کنند و چون اقدامات هیأت اهرامی در باره انحلال این سازمان بجای نرسیده بود تاگزیر دو صمد بر آمده که لائزل سازمان قزاق را بدست بکنند افسر ضد کمونیسم بسپرد تا بیه فرصتی بدست آید و شاید بتواند بساط سازمان قزاق را از ایران براندازند ولی اجرای این فکر هم اجباب میکرد که زیر پای سرهنگ کلوزه را جاروب کنند

افسران روسی تزارخانه و رضاشاهان سرهنگ

نقشه یک کودتا بدینسانیت طرح شد . برای علم کردن این کودتا با سرهنگ ستاروسلسکی (۱) معاون لشکر قزاق

Staroselsky - ۱

-۱۱۱-

مذاکره شد و او دوست سیاسی خود سرهنگ فیلاتوف (۱) فرمانده آتریاد همدان را مأمور انجام این نقشه نمود. نقشه مزبور در روز ۴ جمادی الاول ۱۳۳۶ (۱۸ بهمن ۱۹۱۶) قبل از ظهر بمرحله عمل گذارده شد باینجه سرهنگ کلوزه مجبور باستغنا و سرهنگ ستار ولسکی هوقتا سرپرست لشکر قزاق شد و چون در نظر بود که اصولاً سازمان نظام قزاق از دست روس ها خارج شود در نظر گرفته شد و باست تزارخانه بیکنفر از شاهزادگان که هم طرف اعتقاد اعلیحضرت هابوبی و هم دارای وجهه ملی بوده باشد واگداز گردد و حتی قدم را فراتر نهاده بیکنفر افتادند اسم تزارخانه را بیک اسم ملی (۲) تبدیل نمایند .

- « در این موقع سر باز شاه آتریاد بیرون دروازه شروین و »
- « سرهنگ رضاشاه فرمانده کردن آتریاد بود . سرهنگ فیلاتوف »
- « بدینسانیت گفتگو هائی که با سرهنگ ستاروسلسکی کرده بود »
- « سرهنگ رضا خان را بدینتر خود خوانده او را متقاعد کرد »
- « که در اجرای نقشه با او همکاری کند و سر بیاور گشته »
- « بود که من فرمانده تر هستم و مسئولیت هر پیشامدی بعهده »
- « من خواهد بود . »

- « روزی نزدیک ساعت هشت صبح سرهنگ فیلاتوف »
- « بصدارت تزارخانه رفتن بود اتفاقاً قرار بود آن روز ساعدها »
- « در قصر ناچار مسائوری باشد . سرهنگ کلوزه هنوز در »
- « درخواب بود استوار ذبیح الله پیشخدمت او شیر میدهند که سرهنگ »
- « فیلاتوف میفرماید ششرا بیاید . او پاسخ میدهد بگردد »
- « بقصر ناچار برود و من هم برای ساعتی می آیم . سرهنگ »
- « فیلاتوف میگوید باو بگویند ما نژاد دیگریست و باو داشته »
- « نوشته بدیج می دهد و در آن نوشته بود که پاسه اوزان »
- « از آتریاد همدان هستند و شما هم باید بروید . سرهنگ »
- « کلوزه از جا برخاست مذاکرات آنجا بطول می انجامد »
- « تا نزدیک ساعت یازده گردان بیافته آتریاد همدان که گاهی »
- « برای شش و صلیبات میدان سابق می آمد بر حسب معمول »
- « میدان شش آمده میدونک پهلوی هر یک قزاق تکبانه آتریاد »
- « تهران در تزارخانه تکبانه گداشت و همچنین دوروی »
- « پاسدار خانه سنده عهدی کماد و روی پشت باسها همدهای »
- « فرستادند و دستور دادند که اگر کسی خواست دست در »
- « آورد اورا بزنند . »
- « تزارنهای آتریاد تهران که از این پیش آمد چیزی »

Filaretoff - ۱

-۱۱۳-

بدین ترتیب نگرانی انگلیسی ها از جانب افسران روسی لشکر قزاق تا اندازه ای مرتفع شد . بعد از این قضیه افسران روسی تحت سرپرستی سرهنگ ستاروسلسکی وسبأ مخالفت خود را با حکومت انقلابی و کمونیستی بسپو بر اوین نماینده حکومت انقلابی روسیه اطلاع دادند و این مسأله سبب شد که بر اوین یاد داشتی بوزارت امور خارجه ایران فرستاد که این افسران با آنکه در خدمت کشور بیخرف ایرانند در مسائل سیاسی دخالت میکنند و تقاضای انفصال و اخراج آنها را سکوره بود (۱)

سردار ستاروسلسکی و عهدی از افسران قزاقخانه

۱۰ - لشکر قزاق زیر نظر انگلیسی ها :

انگلیسی ها بعد از وقوع انقلاب روسی که دیگر تصور میکردند شر روس ها از سیرایان و ایرانیان رفع شده است بکنفر افتادند سازمان لشکر قزاق را در اختیار خود در آوردند . کودتای (جمادی الاول ۱۳۳۶) سرهنگ فیلاتوف قدم نخستین بود که در این راه برداشت شد بجزیره در همان ایام فرار بر این نهادند که حقرو و مواجب لشکر قزاق یوسیله بانک شاهنشاهی پرداخته شود تا اینکه در ذی قعدة ۱۳۳۷ مطابق با همامیر ۱۹۱۹ قرارداد معروف ایران و انگلیس منشفه شد و بر حسب ماده سوم این قرارداد

-۱۱۲-

- « نی فیهبند میبوت مانده بودند . سرهنگ رضا خان »
- « بدو صندو سرهنگ فیلاتوف بصدارت فرمانده لشکر قزاق (مصلح »
- « ستاد اوتش کنونی) رفت سرهنگ فیلاتوف فوراً باز کرده »
- « بدرون دفتر سرهنگ کلوزه رفته باصدهای بکنه سرهنگ رضاشاه »
- « خان را بدرون خوانده و او هم ناچار باطابق رفته است »
- « سرهنگ فیلاتوف بسرهنگ کلوزه گفت افسران ایرانی »
- « از فرماندهی شما ناراضی هستند و میگویند دولت ایران »
- « با دولت نزاری بیبانی داشته و اینکه که دولت نزاری »
- « از این رفته و دولت ایران نیز با حکومت موافق و انقلابی روسیه »
- « کاری ندارد ولی ندارد که شما بی نباید حکومت موافق و انقلابی »
- « روسیه فرماندهی لشکر قزاق ایران را داشته باشید . در »
- « همین موقع فیلاتوف موضوع را بصدارت انگلیسی اطلاع »
- « داده بود و از آنجا هم نمایندگانی بزارخانه آمده بودند »
- « سرهنگ فیلاتوف بکلوزه گفته بود من برای حفظ حیثیت »
- « افسران روسی در لشکر قزاق شما پیشنهاد می کنم بر سرخی »
- « در رفته سرهنگ ستاروسلسکی معاون خود را بفرماندهی لشکر »
- « بگمارد . »

- « سرهنگ کلوزه پاسخ داده بود اینکه شما مربوط »
- « نیست و دولت ایران و روس باید آن را تصویب کنند . »
- « سرهنگ فیلاتوف گفته بود آتریاد همدان همه تزارخانه را »
- « گرفته و من بشما دستور میدهم برای نجات خود اینکه »
- « و او انجام دهد پس از انجام کار دولت ایران هم تصویب »
- « خواهد کرد و انگلیسیا هم درین کار همراهی میکنند و »
- « سرهنگ رضا خان مأمور است شما را با انجام این کار »
- « را دار نماید . »
- « سرهنگ کلوزه ناچار استغفای خود را نوشت »
- « و سرهنگ ستاروسلسکی را بجای خود مین کرد ، در این »
- « موقع با تلفون بسرهنگ ستار ولسکی خبر دادند که کار »
- « تمام شده و او بصدارت فرماندهی که ستاد لشکر هم در »
- « هماغجا بود آمده و کار را بدست گرفت و افسران دیگر »
- « دروسی نیز مسکه از علت ابتکار آگاه شده بودند همه »
- « دشمنین گردند و دولت ایران نیز سرهنگ ستار ولسکی »
- « را بفرماندهی لشکر قزاق ایران پذیرفت . »

(یادداشتهای سرهنگ لهرمانی که خود ناظر این ولایع برده ، قبل از ۷۵ - ۷۷ تاریخ احزاب سیاسی)

-۱۱۴-

مستشاران نظامی انگلیسی بریاست ژنرال دیکنسن (۱) با ایران آمده دست بکار اجرای نیات خود که یک کاسه کردن قشون ایران باشد ، شدند . شرح مبسوط این قسمت مربوط به بحث قشون متحد الشکل است و از آن در آنجا بتفصیل صحبت خواهیم کرد و در اینجا هیئتقدرد کانست بدانیم که بالاخره بر اثر اقدامات انگلیسی ها در اواخر ماه جادی الاخره ۱۳۳۸ قمری زاندازمیری با اختیار انصران انگلیسی درآمد و انگلیسی ها خواستند لشکر قزاق را نیز با اختیار خود بگیرند ولی انصران قزاق زیر بار نرفتند و حاضر بشلمند نشدند .

تاریخ لشکر قزاق دیگر از این زمان با تاریخ قشون متحد الشکل ایران آمیخته میشود چه تاریخ این ایام قشون متحد الشکل چون هنوز در سلسله واثبت نرسیده بود عبادت بوده است از شرح اقداماتی که برای انحلال سازمان ژاندازمیری و قراقغانه بکار میرفته ، بنا بر این ما تاریخ مستقل لشکر قزاق را ، همین جا ختم میکنیم و بقیه تحولات آنرا در فصل قشون متحد الشکل شرح میدهیم .

Generat Dikson - ۱

[... از نگاه دیگران](#)

[عکسها](#)

[کتاب و نشریه](#)

[از نگاه آزاد \(م\) ایلی یگی](#)

[از نگاه فریدون ایلی یگی](#)

[نگاه روزانه های دیروز ... و امروز ... روزانه ها ...](#)